

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เขียนขึ้นเพื่อให้ทราบถึงสภาพโดยทั่ว ๆ ไปของการ
ทำการประมงอวนลาก เช่น วิวัฒนาการของการประมงทะเล ประวัติการพัฒนา
เครื่องมืออวนลาก แหล่งการทำประมงอวนลาก ชนิดของเครื่องมือประมงอวน-
ลาก ปัจจัยสำคัญของการทำการประมงอวนลาก ผลผลิตสัตว์น้ำ ภาวะตลาดและ
ช่องทางการจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำ นอกจากนี้ ผู้อ่านยังได้ทราบถึงจำนวนเงินลง
ทุนในการทำการประมงอวนลาก รายได้ ค่าใช้จ่าย ตลอดจนผลกำไรและขาดทุน
และผลตอบแทนจากการลงทุน ระยะเวลาคืนทุน รวมทั้งจุดเสมอหัวของการทำ
การประมงอวนลากอีกด้วย

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้ที่กำลังอยู่ในระหว่างการตัดสินใจลงทุน
หรือผู้ที่สนใจในอาชีพการประมงอวนลาก ทราบได้ว่า การลงทุนในเรืออวนลาก
แต่ละประเภท แต่ละขนาด มีผลตอบแทนแตกต่างกันอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคมี
อะไรบ้าง เพื่อให้ผู้ที่สนใจทำการวิเคราะห์และใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ
ได้อย่างถูกต้องที่สุด

วิธีการทำวิจัยสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถาม เริ่มตั้งแต่
การสอบถามจากชาวประมงเกี่ยวกับรายได้ค่าใช้จ่าย การลงทุน และมีปัญหาและอุป-
สรรคต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้สอบถามเกี่ยวกับเงินลงทุนในเครื่องยนต์และเครื่องมือ
การทำประมงจากบริษัทและห้างร้านค้าต่าง ๆ ที่จำหน่ายเครื่องยนต์เรือและอุปกรณ์ที่ใช้

ในการทำการประมง เพื่อนำมาพิจารณาประกอบเกี่ยวกับสภาพและจำนวนเงินลงทุน
 ผลจากการศึกษาปรากฏว่า เรืออวนลากแผ่นตะเข้ขนาดความยาวเรือค้ำ
 กว่า 14 เมตร 14-18 เมตร และเรืออวนลากคู่ขนาดความยาวเรือค้ำกว่า 14
 เมตร ประสบผลการดำเนินงานขาดทุน ทั้งนี้เนื่องจากสัตว์น้ำที่จับได้ส่วนใหญ่เป็น
 ปลาเบ็ด ซึ่งเป็นปลาที่ไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ทำให้ได้รับรายได้ค้ำไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย
 ผลจากการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ปรากฏว่า เรืออวนลากแผ่นตะเข้
 ขนาดความยาวเรือมากกว่า 25 เมตร มีผลตอบแทนสูงสุด คือมีอัตราร้อยละ 34.5
 ระยะเวลาคืนทุนเพียง 2.4 ปี ส่วนเรืออวนลากคู่ขนาดความยาวเรือ 14-18 เมตร
 มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่ำสุด คือมีอัตราร้อยละ 2 ระยะเวลาคืนทุน 6.6 ปี

ผลจากการวิเคราะห์จุดเสมอตัว ปรากฏว่า เรืออวนลากแผ่นตะเข้ขนาด
 ความยาวเรือ 18-25 เมตร และขนาดความยาวเรือมากกว่า 25 เมตร จะมีจุด
 เสมอตัวเมื่อจับสัตว์น้ำได้ 13,587 และ 28,375 กิโลกรัม เมื่อราคาสินค้าสัตว์น้ำ
 โดยเฉลี่ยราคากิโลกรัมละ 7.83 และ 12.30 บาทตามลำดับ ส่วนเรืออวนลากคู่
 ขนาดความยาวเรือ 14-18 เมตร และ 18-25 เมตร จะมีจุดเสมอตัวเมื่อจับสัตว์น้ำ
 ได้ 16,784 และ 25,130 กิโลกรัม เมื่อราคาสินค้าสัตว์น้ำโดยเฉลี่ยราคากิโลกรัมละ
 7.28 และ 7.50 บาทตามลำดับ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาด่าง ๆ ที่ชาวประมงประสบอยู่ในขณะนี้นั้น รัฐบาลได้พยายามหาวิธีแก้ไขตลอดมา แต่สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองต่าง ๆ อาจเป็นอุปสรรคต่อความพยายามจะแก้ไขปัญหาของรัฐบาลให้ลุล่วงไปอย่างรวดเร็วได้ ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหาซึ่งการประมงอวนลากกำลังประสบอยู่ดังจะกล่าวต่อไปนี้ แม้ว่าบางส่วนอาจ เป็นแนวทางที่รัฐบาลได้วางแผนที่จะดำเนินการอยู่แล้ว แต่ผู้เขียนเข้าใจว่าการนำสาระ เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาทั้งที่รัฐบาลมีแผนการอยู่แล้ว และความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนมากล่าวถึงให้ตรงกับประเด็นของปัญหาเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ในอันที่จะแก้ปัญหาของชาวประมงซึ่งเป็นเกษตรกรส่วนหนึ่งของประเทศ ให้สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกในโอกาสต่อไป ข้อเสนอแนะต่าง ๆ พอลจะสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำ

ซึ่งเป็นผลมาจากการมีการทำประมงมากเกินไป กับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของโรงงานปลาป่น รัฐบาลควรให้ยุติการก่อสร้างโรงงานปลาป่น และหาทางกระตุ้นให้ชาวประมงใช้ปลาเบ็ดทำประโยชน์อย่างอื่นเพื่อใช้ในการบริโภคได้ เช่น ทำน้ำปลา หรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่มนุษย์ใช้เพื่อการบริโภคโดยตรง ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องจะต้องศึกษาถึงผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่อาจผลิตโดยใช้ปลาเบ็ดได้ รวมทั้งการศึกษาถึงการยอมรับของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ด้วย การนำปลาเบ็ดมาผลิตสินค้า เพื่อการบริโภคจะต้องให้ชาวประมงรู้จักวิธีเก็บรักษาปลา เบ็ดให้อยู่ในสภาพดีพอสมควร

นอกจากนี้ การจำกัดขนาดตาอวนกันถุงของเครื่องมืออวนลาก ควรกำหนดช่องตาอวนให้ใหญ่กว่าที่เป็นอยู่ (ในปัจจุบันนี้ขนาดตาอวน เมื่อเหยียดตรงแล้วจะยาว

ประมาณ 2.5 ซม. เท่านั้น) ถึงแม้ว่าการกำหนดขนาดดาวอนจะทำให้ผลิตภัณฑ์บางชนิด เช่น กุ้งแห้ง ออกสู่ตลาดน้อยลงและอุตสาหกรรมโรงงานปลาป่นก็จะถูกกระทบกระเทือนไปด้วย แต่เมื่อพิจารณาถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำแล้วก็นับว่า เป็นสิ่งที่สมควรกระทำ เป็นอย่างยิ่ง

2. ปัญหาเรื่องการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้าน

ปัญหาเรื่องนี้ รัฐบาลก็ได้พยายามแก้ไขอยู่แล้ว โดยการเจรจาร่วมลงทุนกับต่างประเทศ นับว่าเป็นการแก้ไขปัญหาก็ถูกต้อง แต่วิธีการดำเนินงานนั้นรัฐมิได้เข้าไปควบคุมเอง คงปล่อยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินงานในรูปของบริษัทร่วม ซึ่งปรากฏว่าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจาก เป็นการลงทุนที่มีเสรีเมามากเกินไป ทางที่เหมาะสมรัฐบาลควรจะเข้าไปควบคุมการดำเนินงานเองอย่างใกล้ชิด และต้องคำนึงถึงลักษณะพื้นฐานของสังคมไทยที่มีอิสระเสรีในการประกอบอาชีพ และไม่นิยมรวมตัวกันเป็นบริษัท ดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะเจรจากับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีเงื่อนไขให้เรือประมงแต่ละลำจ่ายค่าธรรมเนียมเป็นลำ ๆ ไป แทนที่จะตั้งเป็นบริษัทร่วม ส่วนทางด้านชาวประมงเองนั้น ควรจะให้ความร่วมมือในการประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการให้ความร่วมมือกับรัฐบาลแก้ไขปัญหของส่วนรวม ซึ่งชาวประมงไทยก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง หากเกิดภาพพจน์ที่ดีแก่สายตาของประเทศเพื่อนบ้านแล้ว อู่ทางของการประมงอวนลากในประเทศไทยก็ยิ่งแจ่มใสอยู่ ปัญหาแรงงานก็จะไม่เกิดขึ้น นอกจากนี้ชาวประมงเองก็ไม่ต้องหวาดหวั่นว่าจะถูกไล่ยิง หรือถูกจับไปคุมขังเหมือนที่แล้ว ๆ มา

3. ปัญหาเรื่องการตลาดและราคาสินค้าสัตว์น้ำ

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ชาวประมงไม่มีอำนาจในการต่อรองกับผู้ซื้อในกรณีที่ตนจะต้องนำสัตว์น้ำที่จับได้มาขายให้กับนายทุนของคน ซึ่งอาจจะ เป็น เจ้าของ

กิจการแพปลา หรือเป็นพ่อค้าคนกลาง หรือเป็นเจ้าของท่าเทียบเรือเอกชน การกำหนดขึ้นอยู่กับเจ้าของแพปลาหรือคนกลางเหล่านี้ ดังนั้นชาวประมงจึงอยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ และในบางครั้งเมื่อตลาดอืดตัว ราคาปลาค็อดน้ำจะลดลงอย่างมาก ชาวประมงก็ต้องจำใจขาย เพราะมิฉะนั้นปลาค็อดน้ำก็จะเน่าเสียต้องทิ้งไป

แนวทางการแก้ปัญหาเรื่องนี้ได้แก่ รัฐบาลต้องจัดให้มีระบบการประมูลสินค้าปลาค็อดน้ำอย่างทั่วถึง ตลอดจนการเข้าแทรกแซงภาวะตลาดของรัฐ ซึ่งได้แก่องค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รัฐบาลควรจะพยายามจัดสร้างห้องเย็นขึ้นให้มีขนาดใหญ่หรือมีจำนวนห้องเย็นให้มากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ชาวประมงเข้าในราคาที่ดีหรือจะรับซื้อปลาค็อดน้ำจากชาวประมงในราคาประกัน เมื่อยามที่ราคาสินค้าปลาค็อดน้ำในท้องตลาดต่ำมาเกินไป และหาตลาดนำออกจำหน่าย เพราะเท่าที่ดำเนินการอยู่นั้น เอกชนดำเนินการเกี่ยวกับห้องเย็นเอง เจ้าของห้องเย็นก็จะรวมตัวกันกดราคาสินค้าปลาค็อดน้ำเกินไปขายเอากำไรทีหลัง ดังนั้น รัฐบาลจึงควรจะทำเนื้องานเกี่ยวกับห้องเย็นเสียเอง และบริหารงานให้คล่องตัวกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมในการจัดตั้งสหกรณ์การประมงให้มีระบบและมีประสิทธิภาพที่จะใช้เงิน เครื่องมือแก้ปัญหาในด้านการตลาดและราคาสินค้าปลาค็อดน้ำที่ชาวประมงจะได้รับ

4. ปัญหาเรื่องการจับปลาค็อดน้ำมากเกินไป ซึ่งมีผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนเรือประมงอวนลากจนทำให้กำลังลงแรงประมงมีมาก เกินกว่ากำลังการผลิตของปลาค็อดน้ำ แนวทางในการแก้ปัญหานี้อาจจะทำได้โดยการใช้วิธีการจัดการทรัพยากรที่เหมาะสม นั่นคือการจำกัดจำนวนเรืออวนลาก ซึ่งนักวิชาการประมงได้กำหนดว่า ในอ่าวไทยไม่ควรให้มีเกิน 3,000 ลำ¹ หรือมากกว่า กับการควบคุมจำนวนเรือจะต้องมีการ

¹ สุมน เสวกวรรณ, เอกสารภูมิศาสตร์ประเทศไทย ชุดที่ 3 (สภาพเศรษฐกิจ) การประมง, หน้า 60

ควบคุมขนาดของ เรือค้าย เพราะถ้าควบคุมแต่จำนวนเรือโดยไม่ควบคุมขนาด จะมีผลให้เจ้าของเรือ เพิ่มขนาดเรือขึ้นใช้ทดแทนเรือเก่า หรือติดตั้งอุปกรณ์ใช้เทคนิคที่ทันสมัย เพื่อแข่งขันกันจับสัตว์น้ำให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการลงทุนมากเกินไปจนเกินความจำเป็น

อย่างไรก็ตาม การจำกัดจำนวนเรืออวนลากดังกล่าวให้เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรนั้น อาจกระทำไต่ยากเนื่องจากในปัจจุบันมีเรือประมงอวนลากที่จดทะเบียนอยู่ถึง 10,521 ลำ (จากตารางที่ 1.1 หน้า 3) รัฐบาลอาจจะต้องดำเนินการซื้อเรือประมงบางส่วนมา เป็นสมบัติของรัฐ แต่รัฐจะต้องมีงบประมาณไว้ส่วนหนึ่งเพื่อการนี้โดยเฉพาะ ปัญหาที่รัฐบาลอาจมีงบประมาณไม่พอ ซึ่งอาจแก้ปัญหานี้โดยการขอความช่วยเหลือจากธนาคารโลก หรือธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย โดยให้ FAO เป็นผู้ประสานงานซื้อเรืออวนลากมอบให้แก่ประเทศที่ต้องการด้วยการผ่อนส่ง หรือให้เปล่า ในนามของสหประชาชาติ หรือรัฐบาลอาจจะซื้อเรือประมงเหล่านี้ไว้ให้องค์การอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อออกไปรับซื้อสินค้าสัตว์น้ำจากชาวประมงในทะเล

เมื่อจำกัดเรืออวนลากแล้ว รัฐจะต้องเตรียมการไว้ให้พร้อมในการจัดหาอาชีพอื่นให้แก่ชาวประมงอวนลากได้ เป็นการทดแทน เช่น การสนับสนุนให้มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด และการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง โดยรัฐบาลสนับสนุนในด้านการลงทุนด้านวิชาการ และจัดสรรที่ดินสำหรับการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง สำหรับการเพาะเลี้ยงชายฝั่งในปัจจุบันกำลังประสบผลสำเร็จ เป็นอย่างดี แต่ยังมีปัญหาคือการใช้ที่ดินในบริเวณชายฝั่งซึ่งเป็นบริเวณป่าไม้ชายเลน เพราะยังมีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานมีหน้าที่ดูแลรักษาบริเวณป่าไม้ชายเลนเหล่านั้น เช่น กรมป่าไม้ กรมเจ้าท่า กรมพัฒนาที่ดิน เป็นต้น สมควรที่ทางราชการจะได้ประสานงานและร่วมมือกันเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติและชาวประมงต่อไป

สำหรับปัญหาอันเกิดจากการว่างงานของลูกเรือประมง เนื่องจากมีการหยุดทำการประมงหรือลดจำนวน เพื่อยุติการทำประมงในปัจจุบัน และจากการจำกัดจำนวนเรือวนลากในอนาคตนั้น รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการขยายแรงงานในต่างประเทศ ซึ่งชาวประมงไทยมีความเข้มแข็งและอดทนอยู่แล้ว จึงเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศตะวันออกกลาง กรมแรงงานและกรมประมงควรจะได้ร่วมมือกันประสานงานกันในเรื่องนี้

ข้อเสนอแนะประการสุดท้ายคือ จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลต้องให้มีการส่งเสริมและอบรมให้ประชาชนรู้จักรักและหวงแหนทรัพยากรของชาติ และเข้าใจถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การศึกษาแก่เยาวชนในเรื่องเหล่านี้ เพื่อปลูกฝังนิสัยและเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ในระยะยาวที่อาจเกิดขึ้นได้ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น เป็นเพียงแนวทางในการแก้ปัญหาที่การประมงอวนลากกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีการแก้ปัญหาพร้อม ๆ กันทุกฝ่าย จะแก้เฉพาะจุดใดจุดหนึ่งไม่ได้ แต่ผลสำเร็จย่อมขึ้นอยู่กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยมีความตั้งใจที่จะช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรประมงของชาติ เพื่อให้มีโอกาสนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างถาวรตลอดไป และให้ทุกฝ่ายที่ประกอบกิจกรรมในอุตสาหกรรมประมงอวนลาก ทั้งชาวประมง พ่อค้า ตลอดจนผู้บริโภค ได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรประมง ซึ่งถือว่าเป็นของคนไทยโดยส่วนรวมทุกคนอย่างทั่วถึงกัน